

Ny AMA

– utformning

För att AMA i framtiden skall användas rätt bör man tydligt ange vad AMA är för något och till vem AMA talar. Att tekniska AMA i första hand skall användas till att åstadkomma beskrivningar i en *utförande-entreprenad*, som underlag till *kontrakt* mellan beställare och entreprenör, bör sålunda tidigt uttalas. Denna artikel behandlar utformningen av AMA och AMAs roll. I en kommande artikel skall AMAs finansiering behandlas.

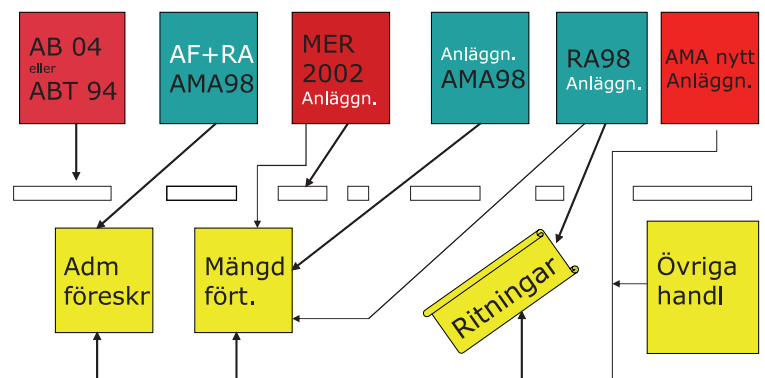
AMA berättar därvid om vad den som bygger skall göra. AMA talar antingen från beställaren till entreprenören och ger då order till entreprenörens byggare eller talar från anbudslämnaren till beställaren och utlovar då vad anbudslämnarens byggare kommer att göra. Det är viktigt att alla inblandade förstår varandra i detta avseende, och en sådan vetskap underlättar väsentligt AMAs projektledares roll. Bestäm således först vad AMA bör användas till, figur 1.

Användningen är viktig

Ett bygge bör inledas med att beställaren (eller byggherren) gör sin planering för platsen känd för presumtiva anbudslämnare. Han måste ange vad han vill ha byggt och

ENTREPRENAD

Dokument och förfrågningsunderlag

Figur 1. Projektanknutna dokument och hjälpmedel, (röda och blå rutor över "strecket") med anläggning som exempel. (Mängdförteckning enligt AB 04 är samlingsnamn även för mängdbeskrivning och förteckning över mängder.)

vilka kvalitetskrav han ställer. Rätt upphandling förutsätter en förfrågan som ger tydliga, kalkylerbara och relevanta specifikationer för anbudslämnarna att konkurrera kring.

För att ta ett enkelt exempel så kan den tekniska specifikationen i ett förfrågningsunderlag från en beställare, vad gäller resterande fyllning för rörledning, ställa kravet att *”Resterande fyllning ges en sammansättning och fasthet som överensstämmer så nära som möjligt med ursprunglig jord, samt innehålla påpekandet att ”I gatumark kan väghållaren ha särskilda krav på materialval som i så fall måste föreskrivas.”* (Föreskrifter i form av besked om kornstorlek och finkornshalt, som fås genom exempelvis referens till AMA, är en upplysning som hör den tekniska lösningen till, och som därigenom bör förekomma i anbudet. En sådan lösning kan vara en bland många, som uppfyller beställarens önskemål, men återspeglar inte beställarens sanna önskemål, vilket däremot den i funktionstermer uttryckta specifikationen gör.)

Förfrågningsunderlaget

De tekniska specifikationerna, i ett förfrågningsunderlag från en beställare, bör således vara uttryckta i funktionstermer och beställaren bör därvid i en förfrågan till en funktionsentreprenad (totalentreprenad) berätta om sina planer för platsen och bygget. Dessa planer bör då inte utformas som en teknisk lösning i en utförandeentreprenad. En sådan binder nämligen anbudslämnaren, dels därför att han måste sätta resurser på att prissätta beställarens tekniska lösning, dels därför att en färdig teknisk lösning binder anbudslämnarens fantasi till att göra precis som beställaren vill eller till lösningar i närheten av beställarens lösning och dessutom tvingar honom att ge sina tekniska lösningar i form av sidobud till beställarens lösning. En ytterligare nackdel är att beställaren kan ha svårt att ac-

Dan Ekbäck,
civilingenjör SVR,
C67
...med
mångårig
erfarenhet
från med-
verkan som
sakkunnig
och som
projektledare
i AMA-
världen.

ceptera andra tekniska utförandelösningar än sådana som han tankevärt har bundit sig till.

Ett enkelt resonemang leder således fram till att beställaren bör utforma sitt förfrågningsunderlag i funktionstermer och att anbudslämnaren bör utforma en teknisk lösning på beställarens önskemål, gärna med sedvanlig referens till AMA. Anbudet får därigenom även en kvantifierbar form i och med att det är knutet till vissa regler för mätning och ersättning. Här må även nämnas att det beskrivna förslaget är värdefullt i och med att det kan medföra att olika anbudslämnare lämnar olika lösningar på beställarens önskemål. Konkurrensen kan därmed innefatta även utförandet, inte bara priset.

Funktionstermer i beställarens förfrågningsunderlag

De kvalitativa (funktionella) kraven bör ges i en särskild handling, där olika och för beställaren acceptabla krav presenteras. Lösningar på de framställda kraven bör lämnas. Sådana ges i form av utförandebeskrivningar, såväl vad gäller materialval som utformning och sätt att dimensionera (”räkna”).

Förfrågningsunderlaget utformas sedan i sin tekniska del med referens till de kvalitativa kraven. Dessa kompletteras med de särskilda och lokala krav som måste ställas. För att fortsätta exemplet ovan, kan kravet att: *”Resterande fyllning ges en sammansättning och fasthet som överensstämmer så nära som möjligt med ursprunglig jord.”* ställas genom referens till den särskilda handlingen och påpekandet att *”I gatumark kan väghållaren ha särskilda krav på materialval som i så fall måste föreskrivas.”* lösas genom en skrivning i det enskilda förfrågningsunderlaget.

Anbudet

Beställaren förbinder sig att acceptera sådana tekniska lösningar (exempelvis genom referens till AMA) på de funktionella kraven

som han hänvisat till i sin särskilda handling. Därutöver skall beställaren acceptera andra lösningar, men dessa lösningar måste då verifieras på sedvanligt sätt genom ”mätning, provning eller nyttjande”.

De kvalitativa (funktionella) kraven bör formuleras på två ”nivåer”. En nivå som gäller hela bygget, exempelvis klimat och trafiklast, och en nivå som bara har relevans för de enskilda delarna, exempelvis materialval samt jord- och bergfyllningar. (Exemplet ovan representerar således den senare kategorin.)

Rangordningsregeln

Det bör i sammanhanget observeras att egenskapskrav (funktionskrav) i ett förfrågningsunderlag, enligt de entreprenadjuridiska bestämmelserna, har företräde framför de tekniska lösningar som presenteras i ett anbud. Beställaren har med andra ord rätt att förutsätta att de tekniska lösningar som ges i anbudet säkerställer funktionskraven i förfrågningsunderlaget, utan att anbudet i detta avseende behöver prövas särskilt. (Enligt de entreprenadjuridiska reglerna gäller annars att anbud gäller före förfrågan vid motstridighet, annars kompletteras de på sedvanligt sätt varandra.)

Exempel på ett förfaringsätt med totalentreprenad visas på Svensk Fjärrvärms hemsida, Exempel B. Exemplet skall användas i kombination med de Läggningsanvisningar som Svensk Fjärrvärme nyligen publicerat. (Läggningsanvisningarna finns även nedladdningsbara på föreningens hemsida.)

Utförandeentreprenad i anbud

Anbud kan med fördel lämnas med referens till AMA, vari anbudslämnaren i en utförandebeskrivning visar hur han avser att uppfylla de funktionella krav som ställts i förfrågningsunderlaget. Anbudet kan givetvis även innehålla alternativa förslag som anbudslämnaren bedömer uppfylla beställarens funktionskrav.

Exempel på ett sådant förfarings-sätt med utförandentreprenad visas liksom på Svensk Fjärrvärms hemsida, Exempel A. Även detta exempel skall användas i kombination med de Läggningsanvisningar som Svensk Fjärrvärme nyligen publicerat.

BSAB-systemet

De flesta kapitel är gemensamma för flera AMA-publikationer. För att systemet även i fortsättningen

skall vara korrekt i BSABs mening (och för att det skall handla om en revidering, inte bara uppfräschad tilltryckning av enskilda publikationer) måste således varje kapitel i sin helhet revideras, oberoende av i vilken AMA-publikation det återfinns. Så exempelvis är vissa administrativa föreskrifter, rörande s k Allmänna hjälpmedel och Allmänna arbeten en kvarleva från Bygg AMAs tid och bör inte få förekomma nu. Sådana föreskrifter

inarbetas i de tekniska föreskrifterna. Vidare är, för att fortsätta exemplifieringen, kapitel B gemensamt för alla tekniska AMA, och kan därigenom inte revideras utan att samtliga AMA-publikationer berörs. Kapitel E är gemensamt för Anläggnings AMA och Hus AMA, kapitel S är gemensamt för El AMA och Anläggnings AMA, kapitel P är gemensamt för Anläggnings AMA och VVS AMA, kapitel Z är gemensamt för alla tekniska AMA osv, figur 2. Inför en revidering av AMA är det således angeläget att fastställa att varje kapitel måste behandlas i sin helhet.

Figur 2. Kapitel och avsnitt i Anläggnings AMA 98 får här tjänstgöra som illustration över komplexiteten i AMA/BSAB – systemet. Kapitel som innehåller streck eller består av fler än en bokstav delas med andra AMA-publikationer. Som framgår delar AnläggningsAMA alla kapitel (utom C och D) med andra AMA-publikationer och dessa andra AMA-publikationer påverkas därmed av en revidering av AnläggningsAMA och måste således revideras parallellt med Anläggnings AMA 98.

HUVUDAVSNITT I ANLÄGGNINGS AMA 98

B-	FÖRARBETEN, HJÄLPARBETEN, SANERINGSARBETEN, FLYTTNING, DEMONTERING, RIVNING, RÖJNING M M (-I ANLÄGGNING)
C	TERRASSERING, PÅLNING, MARKFÖRSTÄRKNING, LAGER I MARK M M
D	MARKÖVERBYGGNADER, ANLÄGGNINGSKOMPLETTERINGAR M M
EB	PLATSGJUTNA KONSTRUKTIONER I ANLÄGGNING
F-	MURVERK (-I ANLÄGGNING)
GB	KONSTRUKTIONER AV MONTERINGSFÄRDIGA ELEMENT I ANLÄGGNING
HB	KONSTRUKTIONER AV LÄNGDFORMVAROR I ANLÄGGNING
JB	SKIKT AV BYGGPAPP, TÄTSKIKTSMATTA, ASFALTMASTIX, EPOXI E D I ANLÄGGNING
L-	PUTS, MÅLNING, SKYDDSBELÄGGNINGAR, SKYDDSIMPREGNERINGAR M M (-I ANLÄGGNING)
NB	KOMPLETTERINGAR AV SAKVAROR M M I ANLÄGGNING
P-	RÖRLEDNINGAR (-I ANLÄGGNING)
Y-	MÄRKNING, PROVNING, DOKUMENTATION M M (-I ANLÄGGNING)
ZB	KONSTRUKTIONER AV DIVERSE MÄNGD-, FORM- ELLER SAKVAROR I ANLÄGGNING

Sammanfattning

Inför nästa AMA-generation bör man således

- säkerställa att alla medverkande vet vad AMA i första hand kan användas till
- revidera AMA kapitelvis, inte ”bokvis”.

Läs mer på internet

www.svenskfjarrvarme.se

Författarens e-post

dan.ekback@telia.com